

Bir 'yas günü' hikâyesi

'10 Kasım Yas Günü', [Yapı Kredi](#) Bankası Tarihi Arşivi, Selahattin Giz Koleksiyonu'ndan seçilen fotoğraflar ve o günün gazetelerinden yapılan alıntılarla hem o güne tekrar uzanıyor hem de resmi tarihin yazdıklarının tam ortasına fotoğraflardan oluşan bir duygu gerçekliği tüneli açıyor.

EGE YATIR

“**A**tamızın tabutu arkasından bütün İstanbul ağladı. Hazin ve yürekler paralayın alayın geçişi üç saatten fazla sürdü. İstanbul bugün derin bir ıstırabın, bir yetimliliğin, bir yurt saran yoksulluğun elemiyle, Atasının tabutu önünde, onun son tesellisi olan milli ve medeni kemaline erişmiş bir bütünlükle, bir tek gözyaşı halindedir. (...) Eğik başlar hüngürtülü bir gözyaşı tufanı sarsılıyor, hıçkırıklar inlemeler, büyük ölünün manevi huzuru ile ürperen kalplerde baygınlık meydana getiriyordu.”

Bu cümleler 19 Kasım 1938'in Haber Akşam Postası gazetesinden. Mustafa Kemal Atatürk'ün 10 Kasım 1938'de aramızdan ayrılışının hemen hemen bir hafta sonrasına tarihleniyoruz gazetesinin sayısını. Atatürk ölmüş ve naaşı, yaşamını yitirdiği Dolmabahçe Sarayı'ndan çıkarılarak Kabataş, Fındıklı, Tophane ve Sirkeci güzergâhı takip edilip Sarayburnu'na getirilmiş; oradan da önce Yavuz, sonra Zafer zırlılarına nakledilerek denizyoluyla İzmit'e taşınmıştır. Nihai hedef ise Ankara, Etnografya Müzesi'dir. Atatürk'ün naaşı, 1953'te Anıtkabir'in yapımı tamamlanmaya kadar orada bekletilecektir. Ankara yolculuğu trenle yapılacaktır ve İzmit'ten kalkan bu 'yaslı tren', Atatürk'ün naasını geçici istirahatgâhına götürecektir. Burada düzenlenen büyük bir törenle de bu gerçekleştirilir.

Atatürk'ün bahsedilen yolculuğunu, tüm detaylarıyla olmasa da, Türkiye'de yaşayan pek çok kişi bilir. Fakat işin yazının başında da gösterilmeye çalışıldığı gibi- gazetelere yansıyan boyutu vardır bir de... O günlerden çekilmiş fotoğraf-

lar, gazetelerin bu 'milli matem günü'nü halka nasıl anlattığını gösteren haberler, fotoğraf karelerine yansıyan genç, yaşlı ağlaşan insanlar, yüzlerinde günün ağırlığını taşıyan generaller... Bunları kelimelere dökülmüş hallerinden okuduk; okul [kitaplarında](#), Atatürk hakkında yazılan [kitaplarda](#) ve daha birçok yayında. **Ancak hiçbir zaman o günlerin tüm yansımalarıyla toplu bir [kitap](#) olarak elimize ulaşmadılar.** Her 10 Kasım'da sayfalarını Atatürk'e ayıran gazeteler ve internet siteleri var elbette ama arşivcilerin ellerinde tuttıkları fotoğraflar peki? **'10 Kasım Yas Günü', işte bu son sorunun yanıtını veriyor.**

Atatürk'ün Dolmabahçe Sarayı'ndan başlayarak Ankara Etnografya Müzesi'nde son bulan yolculuğunu dönemin gazetelerinin fotomuhabirleri belgeledi. '10

Kasım Yas Günü', [Yapı Kredi](#) Bankası Tarihi Arşivi, Selahattin Giz Koleksiyonu'ndan seçilen fotoğraflar ve o günün gazetelerinden yapılan alıntılarla hem o güne tekrar uzanıyor hem de resmi tarihin yazdıklarının tam ortasına fotoğraflardan oluşan bir duygu gerçekliği tüneli açıyor. Ders [kitaplarında](#) hep beraber okuduğumuz o büyük 'milli matem günü' böylelikle belgeleriyle birlikte tekrar canlanıyor. **Çalışma, fotoğraflar ve gerçek haberlerden mürekkep bir hikâyeyi anlatıyor aslında bize.**

Fotoğraflar anın temsilçileridir. Kareler, yakalandıkları anın tüm gerçekliğini karşı tarafa yansıtmak gibi acımasız bir gerçekliği sırtlarında taşır. '10 Kasım Yas Günü'nde bir araya gelmiş fotoğraflar, fotoğraf gerçeklerinin tüm hissiyatını barındırıyor. Anın gerçekliğini yansıtmakla

kalmayıp, tüm duygusuyla bir acının da taşıyıcısı oluyorlar.

'10 Kasım Yas Günü' için bir hikâye dedik... 10-20 Kasım arası kapsayan ve tüm bir ülkeyi etrafında sürükleyen bir hikâye bu. Gazete sayfalarından taşmış, haberlere sığmamış bir hikâye. Bu arşivlik çalışmayla her geçen gün biraz daha uzaklaştığımız bu hikâyenin gerçekliğine bir adım daha yaklaşma fırsatı yakalıyoruz. ■

**10 KASIM
YAS GÜNÜ**
Kolektif
[Yapı Kredi Yayınları](#), 2017
144 sayfa, 18 TL.